

Delavska

Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.— ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

40 urni delavnik

Preko 30 milijonov brezposelnih. Z družinami vred strada točasno nad 150 milijonov ljudi. Po statističnem poročilu OUZD je pri nas vsak 5. delavec brezposeln.

Ni vzrok temu le divji racionalizacijski tempo, marveč profitni sistem sodobnega gospodarstva, ki je vodilo in dvigalo liberalno kapitalističnega reda. Te ogromne mase gladnega delavstva vzbujajo v krogih, ki določajo tempo in smer gospodarskega življenja, upravičen strah. Kolikor večja postaja armada brezposelnih množic, toliko bolj narašča tudi njega zahteva po rešitvi tega neznosnega stanja.

Delavstvo zahteva skrajšanje delovnega časa. V tem vidi vsaj delno rešitev, ki bo omejila in omilila bedo delavskih množic.

Te dni se vrši v Ženevi gospodarska konferenca, ki se bavi z vprašanjem skrajšanja delovnega časa. Delavstvo je predlagalo in stavilo zahtevo po 40, 36 in celo 30 urnem delovnem tednu. Ti predlogi in zahteve so spričo milijonskih mas brezposelnih dovolj uveljavljeni. Kljub temu pa so zastopniki vlad in delodajalcev odločujočih držav zavzeli pri uveljavljanju 40 urnega delovnega tedna odklonilno stališče. Celo zastopnik Italije, katera je to konferenco forsirala, se je pridružil stališču delodajalcev.

Kakor je Ženeva gluha in slepa za pravilno in pošteno rešitev vseh problemov, tako je tudi v tem pogledu. V Ženevi odločujejo danes finančni diktatorji, zastopniki velekapitala, ki vkljub razburkanim valovom, ki so zajeli ves svet, niso v nobenem slučaju pripravljeni doprinesiti kakih žrtv k rešitvi gospodarske krize.

Delavstvu tedaj ostaja borba, toda ne za kako papirnato konvencijo, ki bo ostala v arhivih mednarodnega urada dela v Ženevi. Tudi, ako jih posamezne države ratificirajo, se ne izvajajo. Kajti kapitalizem ne pozna ovir. Gre preko vsega, pa naj bo to konvencija, zakon ali največja narodna svetinja. Poglejmo samo, kako se izvaja konvencija o osemurnem delovnem času, ki jo je ratificirala in uzakonila tudi naša država.

Pod imenom napredka in z izgovorom, da naše narodno gospodarstvo ne prenese sličnih novotarij, se dela skoraj v vseh panogah industrije, posebno pa v obrti (10, 12, 14 in še več ur dnevno. Tekstilna industrija, ki že itak uživa ogromne privilegije, ima v tem pogledu največji delež. Ljudi gonijo na delo ob nedeljah in praznikih. Delajo nadure, ne da bi plačali zakonito določen prebitek. Od delavcev zahtevajo pismene izjave, da se odpovedujejo pravic doplačila za nadurno delo. Sicer delodajalci dobro vedo, da je to neve-

ljavno, toda kaj zato, delavstvo pa ima le strah in ne upa tako odločno zahtevati svojih pravic. Na ulici pa jih je na stotine, tisoče, ki zaman čakajo, da bi delali samo par ur na teden.

In naša mladina? Za njo je v zakonu o zaščiti delavcev izrečno poudarjeno, da njena zaposlitev ne sme presegati osem ur dnevno. Kje neki se to izvaja? Kdo naj li to spoštuje? Gospodarski interesi zahtevajo, vsaj tako se pravi, da delajo vajenci 12, 14 in še več ur dnevno. So pač brezpravna raja, prepuščena milosti in dobri volji svojih izkoriščevalcev. Potem pa še ljudje trdijo, da hočejo mladino vzgojiti za dobre strokovne delavce.

Ali ni naravnost ironija ratificirati konvencije, izdajati zakone, ki se dajo obiti s še tako brezpomembnim in neznatnim izgovorom!

Delavstvo dobro ve, da sedanji gospodarski sistem ne prenese dolžnosti, ki jih narekuje obča narodna in državna blaginja. Sedaj vladajoči svet je gluhi in slepi za vse. Denar, profit je edina gonilna sila, ki žene usodo starega sveta v neizbežen propad.

Sodelovanje med delavci in delodajalci

Boječe, a vztrajno se pojavljajo zaenkrat želje in predlogi za skupno sodelovanje delavcev in delodajalcev za olajšanje in odvrnitev gospodarske krize in za sporazumno določitev delovnih pogojev.

Na te boječe glasove gleda proletariat s skrajno nezaupnim očesom in se spominja, koliko osebnih in gmotnih žrtv ga je stalo, da si je priboril dosedanj položaj ob splošnem odporu delodajalcev. Delodajalci so bili izključno negativen faktor in za delavske interese niso kazali zanimanja.

Odkod prihajajo te želje in predlogi?

Ali s strani proletariata? Ne! Proletariat ima preveč žalostnih skušenj, da bi pristopil k taki akciji, od katere ne more pričakovati nikakega zboljšanja svojega položaja, marveč le poslabšanje. Prav dobro se zaveda, da bi v slučaju, če bi do tega sodelovanja prišlo, nujno moral igrati vlogo manj vrednega pogodbenika in da bi prišel še ob tiste priborjene zakonite pravice, ki se izvajajo ali pa so tudi le na papirju.

Ali s strani delodajalcev, t. j. od sedanjega vladajočega razreda? Morda! Delodajalci so organizirani in dovolj močni, da zavarujejo svoje interese. Ne bodo in niso proti temu, da se svobodnemu proletarskemu pokretu za svoje pravice stavijo ovire s katere-

Armada brezposelnih raste. Krik bede je vedno jačji. Pri takem stanju bo težko zadržati val, ki se bo sprožil in pomedel z vsem, kar danes tvori oviro za doseg, ne morda 8 ali 6 urnega delavnika, ali kake druge delavske zaščitne konvencije, marveč, da ustvari nov gospodarski red. Nov gospodarski red, ki ne bo v službi brezmejnega izkoriščanja širokih množic delovnega ljudstva. Nov red, ki bo služil splošnosti in resničnemu dvigu življenjskega položaja delovnega ljudstva.

Nočemo blesteče napisanih konvencij, papirnatih obljub in brezpomembnih zakonov.

Hočemo dejanj! Hočemo, da se spoštuje in izvaja delavska socialna zakonodaja. Hočemo, da so delavski zaščitni zakoni enako vredni ostalim zakonom.

Na delo za tiskovno akcijo

Mesec januar je posvečen propagandi našega tiska. Tiskovna akcija mora številu naročnikov naših listov podvojiti. Naročajmo in čitajmo v prvi vrsti le naše liste in revije.

koli strani. Nasprotno! Tako akcijo bodo podprli z vsemi močmi. Eno pa je gotovo: Med varovanjem interesov za svoj profit in med borbo proletariata za svoje najosnovnejše pravice ni kompromisa. Na eni strani najbolj osebni interesi, na drugi strani pa zahteve po najosnovnejših pravicah človeka do dela in človeku primerne življenja. Proletariat se od teh svojih zahtev ne more umakniti niti za las. To mora storiti le delodajalec, ki radi tega ne bo prišel ob nobeno teh zahtev.

Da n. pr. tudi tako zvani krščanski delodajalci proletariatu ne vedo povedati nič drugega, se vidi iz resolucij, ki jih je sprejela konferenca katoliških delodajalcev 17 in 18. oktobra v Haagu. Druga se glasi: Ganjeni radi žalostnih posledic gospodarske krize za delavstvo, v skrbi za bodočnost družine in človeštva in radi učinkov, ki jih povzroča zaposlitev žena in otrok h gotovim delom nanje, priporočamo vsem še nevezanim državam, da ratificirajo konvencije o nočnem delu žena, o zaposlitvi in nočnem delu otrok.

Za te zahteve se je delavstvo že zdavnaj borilo in jih je tudi že uveljavilo brez sodelovanja kapitala, pač pa proti njegovi volji. Zlastno je, da katoliški delodajalci niso prišli dalje kot do ureditve teh treh vprašanj, katerih ureditev izvira deloma že iz predvojne dobe.

Poročila z delavskih bojišč

Viničarji

Posmrtni sklad beleži zopet izgubo dveh članov. V skupini Ljutomer je umrl tov. Ivan Husjak, posmrtnina 500 Din, in v skupini Sv. Barbara v Halozah je umrla tov. Liber Franciška, posmrtnina 400 Din. Da prihranimo na stroških in pisarijah, se bo za oba slučaja pobiralo skupno na eni položnici. Člane nujno prosimo, da takoj po prejemu položnic, pošljejo prispevke. Težko gre danes vsakemu za denar, še mnogo težje pa je dobiti denar za pogrebne stroške takemu, ki ni organiziran, ki ne plačuje redno, ali celo nič v posmrtninski sklad. Samo v slogi je moč in pomoč!

Računajte! V ljutomerskih gorah ima neki vinogradnik 11 oralov vinograda. Od te površine je rodovitnega okroglo sedem in pol oral. Obdelujejo ga tri viničarske družine, za katere znašajo vsi stroški za leto 1932 skupno 9500 Din. Pridelek vina pa je v tem letu znašal 201 hektoliter. Torej če bi se ta količina vina prodala le po »sramotni« ceni 2 Din liter, bi dotični vinogradnik izkupil za celotni pridelek 40.200 Din. Če odbijemo za davek, popravila poslopij ter plačo šoferju 1000 Din na mesec in če upoštevamo, da se za ceno 2 Din to vino sploh ne bo prodajalo, marveč višje, dobimo okroglo število čistega dobička samo na tem kompleksu najmanj 20—30 tisoč Din. Toliko ima dotični vinogradnik letnih dohodkov samo v tem vinogradu. Tri viničarske družine pa pri trdem delu ne zaslužijo vse skupaj niti 9500 Din, ker so v tem že všeti stroški za galico, apno, žveplo, rafijo itd. Kakšna je potem ta pravica? Kakšna je pri tem porazdelitev čistega dobička, do katerega ima viničar pravico v marsikaterem oziru vse prej, kakor posestnik vinogradnik? Ali je tedaj pravično viničarjem zaslužek še znižati? Ali je nagrada 1100 Din od tega vinograda za tri viničarje še krivična zahteva?

Borba. Viničar tov. Slana Ivan je dobil 1500 Din nagrade, katero mu je po razpravi viničarske komisije vendarle izplačal Dr. E. Schwarz. — Tov. Koroša Karol je vložil predlog viničarske komisije zoper g. Mursca Josipa, in tov. Kosec Peter zoper Gvido Pongraca, graščaka v Dornovi pri Ptuj.

Lesno delavstvo

Jurklošter. Dne 14. januarja t. l. so bile volitve obratnih zaupnikov po okrajšanem volivnem postopku. Volili smo tri zaupnike in tri namestnike. Imena priobčimo prihodnjič. Volitvam je prisostvoval tudi zastopnik Delavske zbornice.

V doglednem času bomo imeli sestanek celotnega delavstva. Na tem sestanku bomo obravnavali o nalogah obratnih zaupnikov in o tekočih zadevah organizacije.

Rimske Toplice. Dne 15. januarja t. l. smo izvedli volitve obratnih zaupnikov po skrajšanem volivnem postopku. Volili smo 4 zaupnike in 4 namestnike. Volitvam je prisostvoval tudi zastopnik Delavske zbornice tovariš Marinček.

OBCNI ZBOR NAŠE SKUPINE

Rimske Toplice. V nedeljo 15. januarja 1933 je bil v gostilni Majcen na Gračnici občni zbor naše skupine. Tovariši in tovarišice so se udeležili tega običnega zbora skoraj polnoštevilno. Občni zbor je otvoril in vodil tovariš Jernej Lapornik. Posamezna poročila funkcionarjev je članstvo odobrilo soglasno. Po absolutoriju je dobil besedo zastopnik JSZ tovariš Peter Lombardo. Opozarjal je na težke razmere, pod katerimi je bila organizacija ustanovljena. Vse pravice, katere si je pridobilo delavstvo, so bile plod trdega dela potom organizacije, pa tudi še večjih krivic se je ubranilo le potom svoje organizacije. V sedanjih težkih časih skušajo nekateri delati med člani organizacije in med delavstvom tovarne sploh nezaupanje in razdor. Zlasti neorganizirani delavci se v to poslužujejo. Zato mora delati organizacija na to, da bodo vsi organizirani in da se bo delavstvo udejstvovalo le potom organizacije. Največji škodljivci delavstva je neorganizirani delavec. V prihodnjem letu bodo razmere tudi zelo težke, mogoče še težje kakor v preteklem. Kos jim bomo le tedaj, če bomo složni in pogumni.

Občnega zbora se je udeležil tudi soustanovitelj organizacije tovariš Tine Deželak, ki je v jedrnatih besedah bodril tovariše in tovarišice k vztrajnemu in složnemu delovanju za organizacijo.

Ko so prišle volitve, sta izjavila tovariša Lapornik in Janez Majcen, da ne sprejmeta v bodočem letu nobenih funkcij več. Toda enodusna zahteva članstva je bila, da morata še vnaprej vztrajati. Kot disciplinirana bojovnika sta se seveda uklonila tej zahtevi.

Izvoljeni so bili soglasno tovariši: Jernej Lapornik, predsednik, Ferdo Vengust, podpredsednik, Franc Lapornik, tajnik, Ivan Majcen, blagajnik, Anton Ulača, gospodar, Flis Jože, Jožefa Ramšak in Franc Venko, odborniki. Nadzorstvo: Tomaž Flis, Jože Peklar in Fani Vodišek.

Pri slučajnostih je bil sprejet enoglasno predlog tovariša blagajnika, da se zviša članarina mesečno za 50 par. Nato je bil po treh urah občni zbor zaključen.

Tekstilni delavci

Kočevje. V nedeljo 15. januarja smo imeli pri nas redni občni zbor naše Strokovne skupine v Kočevju. Udeležba je bila dovoljna. Za poročilom tajnika in blagajnika je poročal delegat JSZ tov. Valant, ki je očrtal današnje stanje delavstva, značaj naše krščanske strokovne organizacije in obrazložil težave, s katerimi se mora boriti. Po poročilih je bil izvoljen sledeči novi odbor: predsednik Ivan Drobnič, podpredsednik Lenassi Ana, tajnik Golob Alojz, blagajnik Kužnik Franc, gospodar Kropf Alojz. Namestniki: Ivančič Pavla, Kunčič France star., Zalec Kristina. Nadzorstvo: Putre Ivan in Vidmar Leopold. — Po občnem zboru se je vršila takoj odborova seja, ki je določila kandidate za obratne zaupnike, dala polno zaupnico vsem dosedanjim zaupnikom in sklenila, da se bo list »Delavska Pravica« odslej pošiljal na naslov blagajnika. List bodo nato raznesli zaupniki članom in ob tej priliki pobirali tudi članarino. — Odbor poziva vse članstvo in ostalo delavstvo, da se čvrsto oprime organizacije, ker bomo le v popolni enotnosti dosegli pravice! Vsi v organizacijo! Naj ne bo neorganiziranega med kočevskim delavstvom. Odbor bo obenem poizkušal, da bo odstranil vse zapreke, ki so se doslej stavljale nasproti organiziranju (glede lista itd.).

Für deutsche Mitglieder: Unsere christliche Gewerkschaft in Kočevje hatte am 15. I. 1933 ihre jährliche Hauptversammlung. Es wurde ein neuer Vorstand ausgewählt und Kandidaten für neue Betriebsvertrauensmänner gestellt. Arbeiter! Alle in unsere Gewerkschaft! Nur in der Einheit liegt die Arbeiterkraft!

Kovinarji

Jesenice. Zahteva povišanja plač je še neresena. Odločujočih gospodov še ni. Martinariji so svoj sklep, da 6., 7. in 8. ne delajo, opustili, ker je vodstvo obljubilo, da se zahteva takoj reši, ko se vrne g. Westen. Organizacije so poučile vse odločujoče faktorje, da je ta zahteva zgolj eksistenčnega interesa ter da nima z nobeno drugo stvarjo stika, kakor so hoteli gotovi elementi gotove gospode podučiti. Gospodu podbanu je bil obrazložen točen položaj jesenjskih delavcev ter upravičenost zahteve. Storjeni so bili vsi ukrepi od strani delavstva, da se zahteva reši mirnim potom. Več se od delavstva ne more zahtevati. Ako na strani odgovornih čimteljev ne bo razumevanja, tedaj bo to dokaz, da se delavstvo ne more nasloniti na drugega, kakor na lastno moč, ter bo v okviru te nadaljevala borbo. Pričakovali pa so zastopniki vse drugačnih izjav, kakor so jih pa dobili pri gospodih. Poučeni smo, da se je gosp. Noot posvetoval s Pfajfarjem v Celju. Seja upravnega odbora bo v torek. Na tej seji se bo tudi odločilo, ali je vodstvo za miren sporazum ali ne.

Jesenice. Vsem organizacijskim zaupnikom in drugim. V nedeljo ob 10 dopoldan se prične strokovna šola. Vršila se bo šest nedelj zaporedoma. Program bo dobil vsak udeleženec. Za organizacijske zaupnike in blagajnike je udeležba strogo obvezna. Vabijo se tudi člani, zlasti mlajši, da se te šole udeležijo. Z geslom: Izobrazba mora biti merilo naše moči, v nedeljo na svidenje!

Jesenice. Volitve obratnih zaupnikov. V soboto 28. januarja se bodo vršile volitve obratnih zaupnikov. Pričakuje se, da se bodo organizacije pogonale v medsebojni boj. Mi smo uverjeni, da se to ne bo zgodilo. Delavstvo samo je bilo priča dela posameznih organizacij in ne bo nasedalo nikomur. Kdor pa bo v tej borbi uganjal demagogijo,

je obsodbe vreden. Naša parola je: »Vsi do zadnjega delavca na volišče!« Dokaži, da znaš ceniti pridobitev funkcij obratnih zaupnikov. Glasovnico oddaj za ono kandidatno listo, na katero staviš največ upanja. Vse ostalo, kakor čas in kraj volitev, poročamo prihodnjič! Ako pa bi tega radi zaprek ne mogli, pazi na lepake, ki bodo nabiti na vidnih mestih. Vsi člani pa se ravnajte po navodilih, ki jih dobite od org. zaupnikov.

Kleparji

V nedeljo 15. januarja 1933 se je vršil sestanek naše Strokovne skupine instalaterjev, kleparjev in monterjev v prostorih JSZ na Miklošičevi cesti.

Udeležba je bila dobra in sicer so prišli po večini starejši borci, dočim se mlajši odtegujejo skupni stvari, to je delu za boljše bodočnost.

Namesto dosedanjega predsednika tov. Batiča je prevzel funkcijo predsednika tov. Pauer.

Vsled neplačevanja v podporni fond se je isti uknil. V nadomestilo pa se je uvedla obvezna štednja in so se soglasno sprejela na sestanku tozadevna pravila. Pristopilo je takoj tudi več članov k obvezni štednji in pozivamo še ostale tovariše, da pridno pristopajo.

V svrhu kritja upravnih stroškov se je enoglasno sklenilo, da se dosedanja članarina 10 Din s 1. januarjem 1933 poviša na 11 Din mesečno. Tovariši, ki niste še v naših vrstah, pozivamo Vas, da pridete tudi Vi med nas in poveste svoje težnje ter pomagajte nam pri delu.

Prosimo vse člane, da prinesejo svoje članske izkaznice v pisarno na Miklošičevi cesti, katere rabimo v svrhu kontrole, nakar jih bomo zopet vrnili.

Tajnik.

Papirničarji

Prevalje. V nedeljo 8. januarja so delavci v tovarni lepenke grofa Turna v Prevaljah izvolili obratne zaupnike. Brez kake spremembe so poverili funkcije dosedanjim zaupnikom tudi za leto 1933. S tem je starim zaupnikom bila dana popolna zaupnica in priznanje za težko in naporno delo, ki so ga vršili v prid delavstvu. Posebno preteklo leto je bilo v tem pogledu zelo kritično in so imeli zaupniki mnogo dela. Izvršilo se je nešteto intervencij pri upravi podjetja in tudi drugod radi nerednega izplačevanja delavskega zaslužka. Gotovo, da to upravi podjetja ne daje ugleda, na drugi strani pa je delavstvo vsled tega vedno bolj zadolženo. Imamo upanje, da si bo uprava v bodoče prizadevala in skrbela, da se ta nedostatek odpravi.

Tobačno delavstvo

Peter Lombardo:

TOBAČNEMU DELAVSTVU V POJASNILO

»Delavec«, glasilo marksistične strokovne organizacije, prinaša v svoji prvi številki z dne 10. januarja 1933 pod naslovom »V vednost tobačnemu delavstvu« daljšo notico, pod katero se zrcalita dva podpisa, in sicer sodruga Franceta Freceja in Marinka Franja. Ko sem prečital to notico, sem bil takoj uverjen, da bi sicer objektivni list ne priobčil to notico, iz katere zveni demagogija in laž. Po pravici povedano, da obžalujem oba dopisnika, pa najsi bo, da sta radi pomanjkanja duhovnih vrednot, vsled nepoznanja stvari same ali pa iz gole zlobe iznesla take neosnovane izpade na naše predloge. Preveč bi se ponizal, če bi se hotel braniti napram navedenima, katerih ne smatram za resna in iskrena zastopnika splošnih interesov tobačnega delavstva.

Hočem pa stvarno razkrinkati laž in demagogijo navedenih, ker mi to narekujejo interesi tobačnega delavstva, kateri so mi bili vedno pri srcu. Kaj je torej na stvari? Ko smo bili povabljeni od ravnateljstva Tobačne tovarne, da predložimo svoje predloge za nov pravilnik o plačah in kategorijah tobačnega delavstva, nismo bili v nobeni zadregi, ker smo že zdavnaj prej, nego sta sodrug Frece in Marinšek sploh vedela, kje tobačna tovarna stoji, zahtevali na odločujočih mestih, da se pravično uredi plačilno in delovno razmerje tobačnega delavstva. Prav radi tega nam je bila sestava predlogov lahka, ker je bilo samo obnoviti zahteve, ki jih je tobačno delavstvo že na neštetih svojih shodih sprejelo. Prav zato tudi nismo smatrali za potrebno, da bi svoje članstvo — kateremu edino smo odgovorni za delo — predhodno ob-

vestili o svojih predlogih, zlasti še, ker smo bili uverjeni, da so bili predlogi vsestransko tako popolni, da jim ne bi mogel nihče ugovarjati.

Članski sestanek, katerega smo sklicali za dne 15. decembra 1932, nam je bil priča, da so bili naši predlogi v vseh ozirih dobri in popolni. Če je v sodruhu Francetu Marinšku in Freceju še količjak poštenosti, bosta sama priznala, da na tem sestanku nista samo poslušala »referenta«, ampak da je dobil sodrug Frece besedo in bi bil lahko povedal, kaj vidi nepravilnega v naših predlogih. Moral pa je lepo priznati, da so predlogi dobri in da se skladajo z njihovimi predlogi. Kaj ne, sodrugi, to pa boli! Prepričana naj bosta sodruga, da jih te laži ne bodo ozdravile.

Očita se nam, da o naših predlogih tobačno delavstvo ni bilo obveščeno. Koliko tobačnih delavcev pa je bilo informiranih o predlogih, ki jih je stavila organizacija, kateri pripadajo omenjena sodruga? Mar smatrate sodruga, da predstavlja ona peščica ljudi, ki so bili na sestanku dne 24. novembra 1932, za celokupno delavstvo tobačne tovarne v Ljubljani? Zakaj pa nista sodruga kot funkcionarja obratnih zaupnikov sklicala javnega shoda za vse tobačno delavstvo? Mar ne veda, da je bila to ne samo pravica, ampak dolžnost obratnih zaupnikov? Obratni zaupniki so tisti, ki so dolžni obveščati celokupno delavstvo o stvareh, ki se tičejo interesov delavstva. Obratni zaupniki so tudi prejeli od ravnateljstva nalog, da predložijo svoje predloge v imenu celokupnega delavstva. Zakaj niste tega storili? Ali želite, da vam povemo mi, da sploh nobenih predlogov imeli niste, ker vodstvo obratnih zaupnikov ni zmoglo samostojnega dela. Prepričani bodite, da ako bi bili sklicali javen shod, kar je bila vaša dolžnost, bi tudi strokovna zveza tobačnega delavstva na tak shod poslala svoje zastopnike, ki bi prinesli predloge za nove pravilnike.

Pa pogledajmo nekoliko, kaj je slabega v predlogih, ki jih je stavila strokovna zveza tobačnega delavstva, nad katerimi se spodbujata sodrug Frece in Marinšek.

1. Glede napredovanja v višjo kategorijo: V našem predlogu je delavstvo tako uvrščeno, da bi bili lahko prav vsi zadovoljni, če bi uprava državnih monopolov le-te sprejela, pa četudi ne bi bilo v predlogu predvidene nikake možnosti za napredovanja v višjo kategorijo. Vedeti je pač treba, da se bo delavstvo po vršenju dela v tovarni vedno ločilo. Prav zato je zame razumljivo, da tisti, ki opravljajo važnejše, težje in bolj odgovorno delo in tisti, ki opravljajo navadna lažja in manj odgovorna dela, nikdar ne bosta spadala v eno in isto plačilno kategorijo. Upam, da smo v tem vsi edini. V našem predlogu pa smo kljub temu odprli možnost, da se tudi n. pr. delavci III. kategorije po

neki službeni dobi uvrste v II. kategorijo in delavci II. kategorije v I. kategorijo. Bojazen sodruga Freceja in Marinška, da bi bila delavec ali delavka v primeru zamere predpostavljene obsojena na večno nižjo kategorijo, je popolnoma odveč. Pri oceni delavca ne bo odločilen le predpostavljeni, pač pa delo in storitev. Sodruga naj rajši povesta, v katero kategorijo sta uvrstila večino tobačnih delavk v svojem predlogu. Zanimivo bi bilo tudi vedeti, kako sta predlagala glede napredovanja v višjo kategorijo.

Dokler so začasni in sezonski delavci v tovarni, se ne sme nikogar upokojevati. Iz tega vidim, da sta sodruga slabo slišala na sestanku dne 15. decembra 1932, čeravno sta samo poslušala. Naš predlog se je glasil takole: Dokler so zaposleni v tovarni začasni in sezonski delavci, se ne sme nobeden prisilno upokojiti. Ali ni naš predlog pravičen? Mar naj se mečejo delavci in delavke s 30 in 35 letno zaposlitvijo na cesto, ne da jim je zagotovljena primerna starostna preskrba?

(Dalje.)

Nameščenci

Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščenecv Jugoslavije v Ljubljani je imela svoj redni občni zbor v petek 13. januarja zvečer. Po otvoritvi in odobrenju zapisnika zadnjega občnega zbora so podali funkcionarju svoja poročila, ki so jasno govorila o delu posameznikov in celote. Navzoči so s posebnim zanimanjem poslušali poročilo o podpornem fondu organizacije, ki je do-

segel že vsoto skoraj 10.000 Din. Občni zbor je izrekel soglasno in z odobravanjem odboru za njegovo delo zasluženost razrešnico.

Pri volitvah so bili izvoljeni sledeči funkcionarji: odbor: predsednik Božič Ivo, (konzum), podpredsednik Valant Milan (OUZD), tajnik Siegel Miroslov (OUZD), blagajnik Kranjc Janko (OUZD), odbornik Bercieri Avgust (»Peko«), namestniki Andoljšek Janez (Vzajemna posojilnica), Dobovišek Miha (tehnični uradnik) in Zužek France (Javna borza dela). Nadzorstvo: dr. Pokorn Jože (koncipient), Silvester Ivan (konzum) in Pavlič Stanko (OUZD). Pri slučajnostih je bilo podanih mnogo zdravih misli o finančnem stanju.

Občni zbor je obsodil pot nekaterih, ki gledajo strokovno organizacijo s stališča izven njene sfere. Vsak član se mora zavedati, da je SZPTNJ le strokovna organizacija. Novemu odboru pa je dal nalogo, da stori vse za ustvaritev jugoslovanskega nameščenskega krščanskega sindikata.

Nameščenec.

Jesenice.

† Peter Rozman. V ponedeljek, dne 16. januarja 1933 je umrl eden najstarejših veteranov našega delavskega pokreta na Jesenicah Peter Rozman. Z njim vred lega v grob velik kos zgodovine jeseniškega delavstva, kajti on je bil eden tistih, ki so prvi s pokojnim dr. Krekom orali ledino našemu delavskemu pokretu. Naj mu bo Bog plačnik za njegovo delo.

Doma in po svetu

Na škofovsko pastirsko pismo, katerega so naslovili jugoslovanski škofje na vse katoličane v Jugoslaviji zaradi Sokola, je odgovoril Sokol z daljšo izjavo izvršnega odbora. V njej pravi, da ni proti veri, da je za spoštovanje vseh ver in da je škofovsko pismo le udarec »v nizu napadov na Sokolstvo« ter v sedanjih težkih časih škodljivo za notranji razvoj države in za njeno zunanjo integriteto. Sokol od svojih dosedanjih načel in vzgoje, katero so označili škofje za protiversko in nemoralno, ne bo odstopil, ker je vodstvo uverjeno, da je to edina zdrava vzgoja naroda. Senator dr. Novak piše v »Jutru«, da pomeni škofovsko pismo zakonito prepovedano dejanje, kjer je Sokol vendar ustanovljen s po-

sebnim zakonom in da je treba nastopiti proti škofom kot proti kršilecemu zakona.

Slovenski Korošci so prišli te dni v Slovenijo. Priredili so več koncertov, ki so vsi lepo uspeli. Saj so pa tudi pevci — povečini sami delavci in kmetje — peli kot ne slišimo peti naše meščanske zборе. Pri tem se je tudi pokazala ozka povezanost slovenske Koroške z ostalo Slovenijo.

Francoska levičarska vlada Paula Boncourja se zopet maje. Vlada hoče z novim proračunom znižati uradniške in invalidske prejemke, organizacije le-teh pa napovedujejo skrajno borbo. Zdi se, da bodo tudi socialisti pri tem odrekli podporo vladi. Le-ta pa si spriči 12 milijardnega deficita ne zna poma-

Nabirajte novih naročnikov za Delavsko Pravico!

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Ko je Jed videl mrs. Claude junior v prvo, je nosila tesen moški kostum in držala v roki palico, ki je pogled nanjo Jeda takoj zrušil na tla, kakor da bi mu bila zares katero priložila čez bučo. »Moj praznični krepolec« je omenila tako mimogrede. Jed bi bil rad vedel, ali si je to glumljenje in to vrtočenje izmislila sama, ali pa so bili tudi za to strokovnjaki.

Druga njena priljubljena beseda je bila »famozno«. Vsebinska njenega življenja je tičala v tem, da je bila »famozna«, to se pravi, da človek delaj vsa svoja opravila na tak način, da se vidi kako visoko je nad vso okolico, da pa nihče ne more opaziti, da bi delal do hoté. Človek se ne čuti prav nič vezanega po navadnih človeških dolžnostih, vse pojme navadnih, povprečnih zemljanov nadomešča in označa zbirka prešernih izrazov, ki so bili Jedu Rusherju do tedaj neznani. Ščasoma je prišel na to, da je to vse skupaj le čaroben obrazec in vzorec, ki nam pomaga, da navadne človeške pojme prevračamo in jih postavljamo na glavo. Vse, kar je on imel za prav, je bilo tu »gnusno«, stvari pa, ki so bile dozdej krive in napak, so pa veljale za »famozne«.

Zakaj je ta mlada dvojica storila nekaj tako »gnusnega«, namreč to, da je predirjala četrtino zemeljske oble, da bi obiskala starega mrtvoudnega deda, to je bilo Jedu

prilичno jasno; zanimala sta se za oporoko starega fanta. Zdaj pa, ko sta bila tu, sta si sama izpodnašala posel. Težko jima je bilo vzdržati se, da nista dedu zehala v obraz in na pogled bi ju vsi zakladi sveta ne mogli pripraviiti do tega, da bi skrivala svojo nevoljo do agrarne reforme. Ko sta povedala to in ono o nekaj Amerikancih, ki so se mudili v Evropi bodisi zaradi zaslužkov bodisi v lastno zabavo, jima ni ostalo več drugega, kakor zgolj politična vprašanja, — in za njiju je bilo na svetu samo eno politično vprašanje: nevarnost, ki grozi svetu zaradi napada boljše-vizma. »Vsakdo« v Evropi, in to je značilo vsakogar, ki je bil »famozen«, si skrbno prizadeva, da bi pomagal staviti jez proti širjenju rdeče strahovlade.

Za starega Warrenerja je bila vsega kriva le slaba agrarna ureditev v Evropi. To je povedal Jedu pozneje, ko sta se vnuka odstranila, ni pa poskušal, da bi jima stvar pojasnil; namesto tega je žalostno zmajal z glavo in rekel: »Vedno sem mislil, da bom lahko hodil sporedno z življenjem, toda zdaj se mi je v vsakem oziru gladko izmuznilo!« Mlada dvojica je mislila, da namigava na boljše vizem, Jed pa je prav dobro razumel, da je to veljalo njima.

IV.

Preobrat v Jedovi usodi je ustvaril senzacijo v Rusherjevem pensionu in pri Jedovih prijateljih na univerzi. Vse je govorilo o tem, vse je hotelo slišati njegovo pripovedovanje. Jed pa je nenadno prišel na to, da bi ne bilo dostojno, če bi razkladal razmere svojega delodajalca. Krmil je goste z novicami samo tako dolgo, da so se razmahnili, potem pa je kar odrezal z nadaljnim pripovedovanjem o »svoji« rodbini in njenih vejah.

gati kot z redukcijo celo vojnih kreditov in z novimi davki. Tudi sedanja »levičarska« vlada (kot ona l. 1926) bo padla po vseh znakih sodeč radi finančnih vprašanj, v katerih si dejanski gospodar Francije — združenje za zaščito ekonomskih interesov — ne da nič ukazovati.

V Španiji grozi nova revolucija. Železničarji so dobili od vrhovne strokovne zveze ukaz, da stopijo v stavko. Vse vojaštvo in orožništvo je v pripravljenosti.

Na mednarodni delavski konferenci za 40 urni delavnik v Ženevi, so se zastopniki vlad in delodajalcev izjavili proti temu skrajšanju delovnega časa. Med nasprotniki so tudi delegati jugoslovanskih delodajalcev.

Hitler je dobil z izidom volitev v nekaterih okrajih in občinah, ko je zopet napredoval, novega poguma. Že napoveduje Schleicherjev padec in novo — narodno socialistično Nemčijo. Če bo šla vlada pred parlament, bo gotovo dobila nezaupnico. Državni zbor bo moral biti razpuščen.

Dalavska mladina

Polhov gradec. Dne 5. in 6. t. m. je priredila tukajšnja družina filmsko predavanje. Obakrat je bila dvorana natrpano polna. Ljudje se jako zanimajo za take prireditve. Dne 6. januarja po drugi maši je bil sestanek. Udeležba je bila zelo dobra, kar kaže, da tudi pri nas napredujemo. Na sestanku sta govorila zastopnik centrale in naš tov. starešina. Prvi nam je v poljudnih besedah razložil važne sodobne probleme, ki so v teh časih posebno aktualni. Tov. starešina pa nas je bodril k delu za napredek družine. Tudi kmečka mladina smo delavci, saj se trudimo od zore do mraka za bomo skorjico kruha, a dostikrat še tistega ni. Zatorej fantje, le s korajžo na delo za naše skupne cilje, vsi za enega, eden za vse, ker le v skupnosti je moč. Na sestanku smo postavili tudi dva desetnika, tako da se bomo počasi borčevizirali. Naročili bomo tudi en izvod »Delavske Pravice«, da se pri sestankih lahko čita. Zivi borba!

Razno

Nazarje. Lesni delavci. Vseu članstvu javljamo, da bo občni zbor naše skupine dne 22. jan. 1933 v društveni dvorani ob 9 zjutraj ter obenem volitve obratnih zaupnikov. Občnega zbora se udeleži tudi zastopnik JSZ. Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Vabljeni tudi drugi delavci! Posebno v teh težkih časih je posebno nam lesnim delavcem potrebna močna strokovna organizacija. Zato vsi v organizacijo, ker le v slogi je moč! Odbor.

Jesenice.

V ponedeljek, dne 23. januarja t. l. bo na ženskem večeru predaval zdravnik dr. Marčič. Začetek ob osmih zvečer. Vabljeni vse delavske žene.

Umesten predlog. Ker je dobila naša banovina več milijonov dinarjev za pobijanje brezposelnosti, skušajo ljudje, ki jim je na srcu usoda brezposelnih, doseči, da bi se ta denar čim produktivneje porabil. Na shodu rudarjev v Trbovljah dne 10. jan. 1933 je predlagal poslanec g. Pavlič, da naj bi se mesto manjših del gradila cesta Radeče—Zagorje. Da bi bila gradnja čim cenejša, naj bi dala TPD zastonj premož, kralj. banska uprava naj izdela brezplačno načrte, okoliški kmetje pa naj bi preskrbovali delavce s ceneno hrano. Z združenimi močmi, bi bilo mogoče zaposliti veliko brezposelnih, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje pa bi dobili prepotrebno zvezo z Ljubljano, Zagrebom in Celjem, brezposelni pa delo in hrano in jim ne bi bilo treba prosjati.

Kum. G. poslanec Pavlič nas naproša, da priobčimo, da bo dne 21. in 22. januarja t. l. imel službo božjo na Kumu in da bo vsem obiskovalcem na razpolago tudi za druge zadeve.

Hrastnik.

Kakor znano, je bilo odpuščenih v Hrastniku ca. 300 steklarjev. Sredi zime so posledice te redukcije še veliko hujše, kakor bi bile sicer. Da bi se saj nekoliko omilile, ali pa da bi bilo omogo-

čeno vsaj v doglednem času redno obratovanje, se je dne 13. jan. 1933 zglasila deputacija steklarjev pri g. banu. Deputacijo sta vodila narodni poslanec Pavlič in zastopnik Delavske zbornice Jostp Kopač.

Narodni poslanec Lojze Pavlič je pričel tudi s prehranjevalno akcijo steklarjev. Od steklarne je dobil brezplačno en vagon raznega stekla. To blago bo zamenjal za živila, katera bo razdelil med odpuščene steklarje. Pri tej akciji sodeluje tudi vikar g. Žalar.

To in ono

TRBOVLJE

Ostane pri starem. Iz krajev Bevske, Sv. Urh in Prapreče, ki bi morali po sklepu krajnega šolskega sveta Trbovlje-Vode v letu 1933. posejati šolo v Zagorju, je na pritožbo prizadetih staršev banska uprava ugodila, da ostane pri starem. Za zadevo se je zavzel g. Lukner Jože, kateremu gre gotovo zasluga za ta uspeh. Zagorska občina je za leto 1933. podelila subvencijo šoli Trbovlje-Vode v znesku 9000 Din in s tem je letos rešeno, da smejo učenci posejati šolo na Vodah. Občina Zagorje pa dolguje krajnemu šolskemu svetu Vode še za dve leti 1931-1932 znesek 18.000 Din, kate- rega pa krajni šolski svet Vode ni zahteval. Samo letos se je spomnil, da mu nekaj manjka.

Kje pričeti? Glede zadnjega dr. Gosarjevega predavanja, ki ga je imel v Društvenem domu o temi: »Preustroj družbe na temelju današnjega družabnega reda«, smo rudarji pesimisti iz sledečega razloga: Kar si je predavatelj zamislil, izvajamo že krščanski socialisti v praksi in teoriji, odkar nas je on zapustil. Kje pa je ona družba, ki tega noče, hočemo pa povedati. Ko smo prebivali okrožnico papeža XI. »Quadragesimo anno« in druge, iz katerih citatov je razvidno, da poglavar katoličanstva opominja ravno katoliške kroge, naj mu sledijo, da se izboljša položaj siromašnega človeštva. Prav v teh okrožnicah je povedano, naj predvsem katoličani delajo za krščanski družabni red. Sedaj pa pogledimo, kje je kak krščanski podjetnik, ki postopa drugače kakor čisto izraziti framasoni! Kje ga najdeš sploh v Sloveniji, ki bi delal drugače, nego mu narekuje teorija in praksa Smithovega gospodarskega liberalizma. Pa še več, ravno v teh okrožnicah roti glavar katoliške cerkve vse krščanske pridobitnike, naj izpolnjujejo načela in nauke cerkve. Iz gori navedenega bi mi krščanski

socialisti želeli in svetujemo, naj dr. Gosar vrši tako predavanje v prvi vrsti pri onih, ki so istega jako potrebni. Nov duh socialnega reda naj se vpelje tam, kjer ga sedaj prav nič ne poznajo in ga nočejo poznati. Onim naj pove predavatelj, da naj poslušajo glas glavarja Cerkve in izpolnjujejo njegove okrožnice, pa bo nov socialni red na osnovi sedanjega družabnega reda tukaj. Od rudarjev pa pri teh razmerah ni odvisna vsa rešitev vprašanj, ker so rudarji odvisni od milosti drugih. Mi krščanski socialisti pa smo že druge miselnosti in si želimo še drugačni družabni red, nego ga izpo- veduje dr. Gosar.

Zakaj ni predavatelj bolj izkoristil vseh do- brih lastnosti in miselnosti, ko je bil na važnih me- stih, pa bi imeli rudarji danes mogoče le drugo stališče nego ga imamo.

NA NASLOV POMOŽNE AKCIJE ZA BREZPOSELNE PRI MESTNEM MAGISTRATU

Kot znano, je pomožni odbor pri mestnem magistratu sklenil, da se v svrhu podpor brezposelnim delavcem ustanovi fond, v katerega prispe- vajo delodajalci in zaposleni delavci na teritoriju mestne občine ljubljanske gotov prispevek. Iz tega fonda naj bi prejemale podpore le na teritoriju mestne občine ljubljanske prebivajoči brezposelni delavci. Potrebno se nam zdi opozoriti pomožni odbor na one brezposelne delavce, ki stanujejo izven teritorija mestne občine ljubljanske. Kot zna- no, se naše podeželske občine zelo malo ali pa nič ne brigajo za brezposelne v njihovem področju. Navadno izjavljajo brezposelnim, ki se obračajo nanje v svrhu podpore, naj gredo po podporo tja, kjer so bili zaposleni.

Prav bi bilo, da bi iz fonda pri mestnem magistratu prejemale podpore tudi oni delavci, ki so bili zaposleni v področju mestne občine in so tu plačevali za to določene prispevke. Mnenja smo, da so ti delavci upravičeni, da prejemale podpore iz fonda, v katerega so tudi vplačevali. Ako bi se to ne moglo izvesti, naj se prispevki, zbrani od delavcev, ki stanujejo v okoliških ob- činah, izročajo pristojnim občinam, ker občine po večini nimajo sredstev za podpiranje brezposelnih.

Priporočila se gostilna »pri Štefanu«
Miklošičeva cesta 4 (A. Klásek)

Iz hrastniške kronike

(Nadaljevanje.)

Z izdelovanjem superfosfata kot umetnega gnojila so pričeli l. 1890. V to leto spada tudi ustanovitev podružne tovarne za proizvodnjo žveplene kisline v Celju. Ta se je pretvorila l. 1919 v posebno delniško družbo. Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku pridobiva iz lastnega kamnoloma, ki ga je imela prvotno pod »Skalo« na Brnici, sedaj pa v Hrastniku v kamnolomu, ki ga je odkupila šele pred par leti od prejšnjega lastnika g. Avgusta Rücklna, prvovrsten apnenec, ki se žge v dveh modernih pečeh v apno, ki uživa radi svoje izvrstne kakovosti velik sloves. Ker so se tudi druge tovarniške naprave povečale in modernizirale, se je kapaciteta tovarne po svetovni vojni dvignila. Tovarna izdeluje na- dalje pralni prašek, kremo za čevlje in črnilo. Vse to daje zasluga tudi marsikateremu de- kletu, ki bi bilo sicer staršem v napoto in breme.

Prva ravnateljja podjetja sta bila ustano- viteljeva sinova gg. viteza Jurij in Franc Cossleth, nato njun nečak g. Fric Burger, ki je po 50 letnem službovanju stopil v zasluženi pokoj, ki ga uživa v svojem gradiču v Hrast- niku. Sedaj vodi tovarno g. ravnatelj Pro- chaska. Izmed uradnikov, ki so si pridobili za podjetje mnogo zaslug, je omeniti dolgo- letnega obratovodjo g. Ivo Killerja, ki je bil

celih 56 let v službi pri istem podjetju. Svojo karijero je pričel kot pisarn. vajenec l. 1873. S svojo marljivostjo je napredoval in prišel najprej v kemični laboratorij, potem pa v obrat, kjer je postal obratovodja. Predlan- skim je stopil v pokoj, ki ga je užival do le- tošnje pomladi.

Tovarna za steklo je bila ustanovljena l. 1859. Prvi njen lastnik je bil g. Viljem Abel starejši. Podjetje se je pozneje pretvo- rilo v delniško družbo in ima svoje tovarne v Straži, Sv. Križu pri Rogaški Slatini in Pa- račinu; v Zagorju se je l. 1928 opustila. Po končani svetovni vojni se je podjetje zelo po- vzdignilo in razširilo. Njegovi izdelki so po- znani širom naše domovine, a izvažajo se tudi v inozemstvo.

Prvi ravnateljji so bili: gg. Klein, Prose- nak, Wieltchnig; slednji je nastopil službo kot navaden vajenec-brusač, pozneje napre- doval za pisarja v kemični tovarni ter sled- njič prevzel mesto ravnatelja. Kljub vsemu delu se je ukvarjal v prostem času še z jezi- kovnimi študijami ter obvladal več evropskih jezikov v govoru in pisavi. Poslednja leta svojega življenja je preživel kot lastnik zdra- vilišča Slatina Radenci, kjer je l. 1926 umrl. Sedaj je vodstvo tovarne v rokah g. Viljema Abela mlajšega. Mnogo zaslug za steklarstvo je imel pred kratkim umrl g. Anton Koschier, ki je bil najprvo navaden delavec, pozneje pa se je povzpел na odgovorno mesto obrato- vodje in upravitelja. (Dalje.)